

LÆGEVIDENSKABELIGT ARBEJDE I GRØNLAND

Af overlæge *P. Waagstein*, Klaksvig

Vinteren 1962/63 blev min lægelige hverdag i Klaksvig afbrudt af et brev fra Grønland med det kendte grønlandske frimærke på. Interesseret lukker jeg det op og ser, det er fra den nye overmedicus på Dronning Ingrid's Hospital i Godthåb. Man er interesseret i at modtage mine lægelige artikler om grønlandske forhold til det dér oprettede medicinske bibliotek.

Mine tanker fløj tilbage til mine 9 travle lægeår i Grønland. Det begyndte en forårsdag i en stille villa på Frederiksberg, hvor jeg var tilsagt til en samtale før udrejse til lægearbejdet i Jakobshavn på Grønland. Omgivet af en mængde smukke ting fra Grønland og malerier med grønlandske motiver på væggene modtog daværende medicinalkonsulent dr. Alfred Berthelsen mig for at sætte mig ind i min fremtidige lægegerning. Med stolthed viste han mig sit nys afsluttede værk Grønlands Nosografi, et arbejde, der efter min ringe mening burde have indbragt ham en æresdoktorgrad ved Københavns Universitet. Grønland var inde i en brydningstid, og dr. Berthelsen fortalte mig, at hans arbejde for Grønland var afsluttet, og min udnævnelse var hans sidste embedsgerning.

Ved ankomsten til Jakobshavn overtog jeg et lægeembede, der var præget af sine forgængere. Specielt var jeg imponeret af det righoldige bibliotek, der stod til lægens disposition. Her fandtes alt omfattende specielt lægelige forhold i Grønland, og kort efter blev biblioteket udvidet med en donation af dr. Berthelsens efterfølger i medicinalkonsulentstillingen dr. Sylv. M. Saxtorph, der i mange år havde været distriktslæge i Jakobshavn. Især var der mange fortræffelige bøger om tuberkulose. Man kunne ikke andet end blive præget af dette milieu og den begejstring, der havde præget disse mænds livsarbejde i og for Grønland, også efter at de havde forladt landet.

Jeg forsøgte efter ringe evne, selvom dagen blev opslugt af mange praktiske gøremål, også at få tid til at tage lægelige emner op, som rakte udover det daglige rutinearbejde.

Noget nåede man at fordybe sig i, andet tangerede mig lige, og andet igen måtte man lade ligge, da betingelserne for at tage det op ikke var tilstede.

Vinteraften i Jakobshavn.

Foto: Hans Jacobi

Det har glædet mig at have været med til at undersøge landets naturlige kost, en undersøgelse, der blev igangsat af ernæringshygiejnen i København, at blive taget med på råd, da arbejdet med at bekæmpe Grønlands daværende svøbe, tuberkulosen, blev taget op på bred basis.

Gid, man altid vil tage de i Grønland arbejdende læger med på råd, når lægelige emner bliver taget op til videnskabelig bearbejdelse. Det giver arbejdsglæde også at få arbejdet i marken anerkendt, og arbejdsglæde har læger i Grønland altid kendt. Der gøres mange interessante iagttagelser af grønlandske læger, og man bør herhjemme være lydhør overfor dette.

En af de ting, jeg ikke nåede at gøre noget ved, var spørgsmålet om fedtrig kost og arteriesclerose. Som færing, der er vant til en kost med grindehvalspæk og fåretælle, sprang grønlændernes hang til fedtholdig kost i øjnene.

Når sygehuset i Jakobshavn om efteråret fik lammekroppe op fra Narssak, hang fåretællen ved. Grønlænderne elskede at spise denne tælle rå, og da jeg talte med økonomaen om det, blev vi enige om at servere den rå som dessert om aftenen. Den blev spist, som danske børn spiser æbler. Dette er ikke rigtig i overensstemmelse med den nuværende vestlige indstilling overfor fedt. Her prædiker lægerne fedtfattig kost, og fedt får skyld for mange sygdomme, specielt åreforkalkning og hjerte-

prop. Hvor kan det da være, at så mange både på Færøerne og i Grønland kan glæde sig over et godt helbred langt op i årene tiltrods for, at de ikke fornægter sig noget i retning af spæk eller fedt fårekød?

I den vestlige verden forkæles maskinerne med de fineste smørelser og olier, for at de skal gå godt, men dette gælder så sandelig ikke det moderne menneske.

I det engelske lægetidsskrift *Lancet* fulgte jeg gennem et års tid en meget interessant diskussion mellem en læge i Australien og en i England om smør og margarine. Den ene læge gik så vidt, at han gav margarinen skylden for stigningen i lungekræft. Det kan lyde lidt mærkeligt for en lægmænd, men fysiologisk kan man godt forklare, at margarinen kommer i berøring med lungerne. Fra tarmen opsuges fedtet gennem ductus thoracicus og ender i v. subclavia, der gennem v. cava sup. ender i højre hjertehalvdel, som pumper blodet op i lungerne, før det igen går ud i legemet.

Grønland er i en brydningstid, og endnu findes områder, hvor befolkningen baserer sin eksistens på de gamle nationale erhverv. Er åreforkalkning udtalt hos disse mennesker, eller er det blot noget, der plager den såkaldt civiliserede verden.

Idag er måske betingelser tilstede for at tage den slags emner op til videnskabelig behandling. Centralsygehuset i Godthåb kunne rumme både patologer og biokemikere, der måtte kunne beskæftige sig med slige emner. Jeg synes, det ville være en skøn tanke, om lægelig forskning i Grønland kunne være med til at belyse sådanne internationale lægelige problemer.

Vaagstein, P. H. D.: Metode til Udvinding af smaa Mængder Serum af Øreblod. Ugeskrift for Læger. 107. Aarg. Kbh. 1945. Bls. 806.

—: Perniciosiform Anæmi hos et 19 Maanedes gammelt barn. Ugeskrift for Læger. 110. Aarg. Kbh. 1948. Bls. 1150–1153.

—: A Case of Perniciosiform Anemia in a Child Nineteen Months Old. Acta medica Scandinavica. 131. Bd. Stockholm 1948. Bls. 547–554.

—: Normalværdier for Serumlipoid bestemt ved Lipokritmetoden. Nordisk Medicin. 40. Bd. Helsingfors 1948. Bls. 2214.

—: Behandlung von Eunuchoidismus mit Perandren (Testosteronpropionat). Schweizerische Medizinische Wochenschrift. Journal Suisse de Médecine. 79. Jahrg. Basel 1949. Bls. 390.

—: Om kunstig Ernæring af Spædbørn i arctisk Omraade. Ugeskrift for Læger. 113. Aarg. Kbh. 1951. Bls. 1020–1022.

—: Om Brug og Misbrug af Codein. Ugeskrift for Læger. 114. Aarg. Kbh. 1952. Bls. 748.

—: Nogle C-vitaminundersøgelser i Grønland. Ugeskrift for Læger. 114. Aarg. Kbh. 1952. Bls. 815–816.

—: Muligheden for diætær mangel paa Riboflavin i Nordgrønland. Ugeskrift for Læger. 114. Aarg. Kbh. 1952. Bls. 1829–1830.

—: Typhus – Paratyphus i Jakobshavn. Antibiotisk Behandling. Ugeskrift for Læger. 116. Aarg. Kbh. 1954. Bls. 694–698.

—: Etnomedicin. Ugeskrift for Læger. 117. Aarg. Kbh. 1955. Bls. 1134.

—: Hyperlipemia and hyperglycemia in diabetes mellitus. Demonstration of arteriovenous lipoid difference. The Scandinavian Journal of Clinical & Laboratory Investigation. 7. Bd. 1955. Bls. 15–21.

—: Föhn. Ugeskrift for Læger. 117. Aarg. Kbh. 1955. Bls. 1685.

—: Pneumothorax traumatica. Ugeskrift for Læger. 119. Aarg. Kbh. 1957. Bls. 842.

—: Morbilli-Epidemien paa Grønland. Ugeskrift for Læger. 119. Aarg. Kbh. 1957. Bls. 844.